

Sammendrag

Opplevd utrygghet i Oslo

Erfaringer og resultater fra en kartbasert spørreundersøkelse

TØI rapport 1642/2018

Forfattere: Rikke Ingebrigtsen, Alice Ciccone, Aslak Fyhri, Sunniva Frislid Meyer
Oslo 2018 99 sider

Innhenting av geografiske data ved hjelp av et interaktivt kart har gjort det mulig å kartlegge steds spesifikk utrygghet blant publikum. Koblingen til et spørreskjema er viktig for å kunne forstå hvem som har registrert områder på kartet, og hvorfor. To publikumsundersøkelser om opplevd utrygghet i Oslo viser at et stort flertall av respondentene ikke er utrygge i eget nabolag, men at litt over halvparten sier det er steder i Oslo sentrum der de føler seg utrygge, eller som de unngår på grunn av utrygghet. De fleste som er utrygge svarer at de kun er utrygge på kvelds- og nattetid. Det er en høyere andel kvinner enn menn som er utrygge, det gjelder både i eget nabolag og i Oslo sentrum, og flere kvinner enn menn har registrert mer enn ett utrygt område på kartet.

I studien som foreligger ble innbyggere i Oslo spurt om det er områder de opplever som utrygge eller som de unngår på grunn av utrygghet, og de kunne registrere disse områdene på et interaktivt kart. Innhenting av geografiske data i kombinasjon med spørreskjema er en relativt ny form for datainnsamling, og det finnes lite etablert metodikk for analyse av denne typen data. Hensikten med rapporten er derfor å oppsummere erfaringer med bruker-genererte geografiske data, samt å dokumentere funn fra de to publikumsundersøkelsene fra 2016.

Data

Datainnsamlingen har foregått over to tidsperioder i 2016: Mai–juni (n = 2041) og november–desember (n = 1018). Det er benyttet et nettbasert spørreskjema med et interaktivt kart der respondentene selv kunne tegne inn områder. Respondenter til første undersøkelse ble rekruttert gjennom Postens preferansebase. Den andre undersøkelsen ble sendt til respondentene som hadde svart i mai–juni, samt et tilleggsutvalg. 84 prosent av respondentene i november–desember hadde også svart på den første spørreundersøkelsen.

Respondentene fikk først spørsmål om de var utrygge i eget nabolag, og kunne registrere inntil to områder i nabolaget på det interaktive kartet. Deretter fikk respondentene spørsmål om utrygghet i Oslo sentrum. I sentrum kunne hver respondent registrere inntil tre områder. For hver kartregistrering ble respondentene også spurt om når og hvorfor de følte seg utrygge i området.

Utvalg

Utvalgene består av en høy andel unge voksne sammenliknet med befolkningen, omtrent 50 prosent av respondentene er i alderen 25–39 år. I denne aldersgruppen er det også en høyere andel kvinner enn menn, men totalt består begge utvalgene av flere menn enn kvinner; 51 prosent i første undersøkelse og 55 prosent i andre undersøkelse. Det er flest respondenter fra Gamle Oslo og Grünerløkka, og sammenliknet med befolkningstallet er det en overrepresentasjon av respondenter fra disse bydelene, mens det er en underrepresentasjon av innbyggere fra en del av bydelene som ligger lenger fra sentrum. Den geografiske skjevheten i utvalgene er problematisk da spørsmålene i undersøkelsen enten er koblet til bosted, eller forutsetter kjennskap til stedene som oppleves som utrygge.

Kartet

Respondenter som opplever enkelte steder i eget nabolag eller Oslo sentrum som utrygge, kunne registrere områdene på det interaktive kartet ved å markere en strekning, punkt eller område, ved å tegne en sirkel eller et polygon med vilkårlig antall kanter. De fleste utrygge områdene ble registrert som sirkler eller polygoner.

I begge undersøkelsene er 75 prosent av områdene som er registrert sentrumsområder, og et flertall av respondentene har kun markert ett område på det interaktive kartet. Det er signifikant flere kvinner enn menn som har registrert mer enn ett område på kartet.

Kartløsningen gjør det mulig å samle inn data om stedsspesifikk utrygghet, men selve utformingen av spørreundersøkelsen og fleksibiliteten i registreringer av områder har gitt opphav til metodeusikkerhet.

Respondentene kunne fritt navigere og zoome inn og ut i kartet. De fleste har beholdt zoomnivået som ble presentert, men enkelte har også valgt å zoome ut og dermed registrert svært store områder. Presisjonsnivå og areal av de registrerte områdene varierer, og det er vanskelig å konkludere om det er snakk om feilregistreringer eller reelle registreringer. Hvis de aller største områdene holdes utenfor analysen, finner vi en positiv sammenheng mellom graden av utrygghet og arealet av områderegistreringene; altså at respondenter som registrerer store områder som utrygge, også angir høyere verdier for graden av utrygghet.

Respondentene fikk spørsmål om utrygghet i eget nabolag og i Oslo sentrum, men spørsmålsteksten inneholdt ingen geografisk definisjon av nabolag eller sentrum. Ved registrering av områder i eget nabolag, ble kartet sentrert etter postnummeret respondentene selv oppga, mens ved registrering av områder i Oslo sentrum ble et kart over sentrum presentert likt for alle.

Hver respondent kunne fritt flytte på kartet når de registrerte områder, og vi finner at det ikke nødvendigvis er samsvar mellom bydelen respondenten har oppgitt at de bor i og plasseringen av det registrerte området i eget nabolag. For respondenter som bor i indre by er det ikke et entydig skille mellom registreringer i sentrum og eget nabolag.

Publikumsundersøkelsene

Eget nabolag

På spørsmål om det er områder i *eget nabolag* som oppleves som utrygge, eller som respondenten unngår på grunn av utrygghet, svarte 18 prosent i begge utvalg ja. Et stort flertall av respondentene er altså ikke utrygge i eget nabolag. Andelen som er utrygge i eget nabolag er høyere blant kvinner enn menn. Det er også en tendens til høyere andel utrygge respondenter fra de yngste aldersgruppene; forskjellen er statistisk signifikant i første undersøkelse, men ikke i den andre undersøkelsen.

Begge spørreundersøkelser har mange respondenter fra bydelene Grünerløkka og Gamle Oslo, og det er disse bydelene som har høyest andel respondenter som svarer at de er utrygge i eget nabolag. I mai–juni svarte 28 prosent av respondentene i Grünerløkka og Gamle Oslo at de er utrygge i eget nabolag. I november–desember var andelen 25 prosent for Grünerløkka og 36 prosent for Gamle Oslo.

Logistisk regresjonsanalyse viser at kvinner er mer utrygge i eget nabolag enn menn, og at respondenter fra indre by øst oftere svarte at de er utrygge enn respondenter fra andre områder, også når det kontrolleres for alder og kjønn.

Respondentene skulle angi hvor utrygge de følte seg i, og i hvor stor grad de unngikk, området de opplever som utrygt. Når det gjelder graden av utrygghet er det ingen forskjell mellom kvinner og menn, men kvinner svarer at de i større grad unngår utrygge områder i sitt eget nabolag.

Oslo sentrum

Når det gjelder opplevelsen av utrygghet i *Oslo sentrum*, svarte 54 prosent av respondentene at det er områder i sentrum som de opplever som utrygge eller unngår på grunn av utrygghet. Det er en signifikant forskjell i andelen blant kvinner og menn: 61 prosent av kvinnene og 47 prosent av mennene er utrygge i sentrum.

Tilsvarende som i eget nabolag, er det i første publikumsundersøkelse en signifikant forskjell mellom aldersgruppene; med høyest andel utrygge i de yngste aldersgruppene. Denne tendensen finnes ikke i undersøkelsen fra vinteren.

Det er ingen signifikant forskjell i andelen utrygge etter bosted, men tendensen er at andelen som er utrygge i sentrum er lavest (nest lavest i mai–juni) blant respondenter fra Gamle Oslo. Disse respondentene var mest utrygge i eget nabolag.

Kvinner har oftere svart at de er utrygge i sentrum enn menn, men det er ingen store forskjeller i *graden* av utrygghet eller unngåelse mellom kvinner og menn som registrerte områder på kartet. Videre er det i stor grad de samme faktorene som skaper utrygghet, uavhengig av kjønn, og det er gjenger, frykt for ran/tyveri, narkotika og frykt for vold. Den tydeligste kjønnsforskjellen gjelder frykten for voldtekt / seksuell trakassering: 13 prosent av de mannlige og 51 prosent av de kvinnelige respondentene svarte denne faktoren.

Respondentene som er utrygge i Oslo sentrum er stort sett utrygge på kvelds- og nattestid (68 prosent) eller på kvelds- og nattestid i helgene (10 prosent). Men 22 prosent av respondentene er alltid utrygge i området de registrerte på kartet og disse respondentene oppgir høyere grad av utrygghet.

56 prosent av respondentene relaterer opplevelsen av utrygghet til egne erfaringer, mens 22 prosent sier den skyldes bekjentes erfaringer og 22 prosent svarer medieomtale. Respondentene som svarer at utryggheten skyldes medieomtale svarer at de i større grad unngår området de opplever som utrygt enn de som relaterer utryggheten til egne eller bekjentes erfaringer.

Konklusjon

Resultatene fra de to publikumsundersøkelsene er i samsvar med tidligere studier. Vi finner at kvinner er mer utrygge enn menn. To funn støtter dette: 1) Andelen som har svart at de er utrygge er signifikant høyere blant kvinner enn menn, og 2) det er en høyere andel kvinner enn menn som har registrert mer enn ett utrygt område på kartet. I tillegg er andelen unge kvinner høyere i utvalget enn i befolkningen, og denne skjevheten kan være et uttrykk for selvseleksjon; at unge kvinner opplever tema for undersøkelsen som spesielt relevant og dermed er mer villige til å delta.

Majoriteten av respondentene er utrygge kun på kvelds- og nattestid, og det skyldes oftest egne erfaringer. Andelen som føler seg utrygge i eget nabolag var 18 prosent i begge undersøkelsene, mens andelen som føler seg utrygge i Oslo sentrum er høyere: 54 prosent i den første undersøkelsen og 57 prosent i den andre undersøkelsen.

De to publikumsundersøkelsene i prosjektet er de første geo-spørreundersøkelsene TØI har gjennomført. Vi erfarer at fleksibiliteten i registrering av områder gir opphav til en svært heterogen samling med geografiske data, og at dette skaper usikkerhet både når det gjelder datakvalitet, og gode metoder for å analysere dataene. Metodeutvikling og fokus på kvantifisering av usikkerhet er et sentralt tema for videre forskning på bruker-genererte geografiske data.